

И.П.И

Институт за пазарна икономика

Макроикономически анализ и прогноза за нуждите за изготвяне на бюджет на Столична община за 2021 г.

Институт за пазарна икономика

септември 2020 г.

www.ime.bg

Съдържание

Външна среда и макроикономически показатели за 2020 и 2021 г.	2
Състояние на световната и европейската икономика в средата на 2020 г.	2
Състояние и развитие на българската икономика до средата на 2020 г.	4
Прогноза за основни макроикономически индикатори през 2020 и 2021 г.	10
Макроикономически сценарий и икономиката на София	13
Икономиката на София и поглед към бюджета за 2021 г.	13
Състояние на икономиката на София	14
Профил на столичната икономика	15
Развитие на пазара на труда в София	16
Икономически подем и приходи в бюджета на Столична община	17
Ефект на коронавируса върху икономиката на София	19
Ефект върху заетостта	20
Ефект върху туризма	21
Ефект върху строителната активност и сделките с имоти	22
Ефект на пандемията върху бюджета на Столична община	23
Сценарии за бюджета на Столична община за 2021 г.	25

Външна среда и макроикономически показатели за 2020 и 2021 г.

В първата част на анализа са разгледани основните макроикономически показатели, които поставят рамката на бюджетното планиране на Столична община за 2021 г. Представено е състоянието на световната и европейската икономика, развитието на българската икономика през 2020 г. и прогнози за основни макроикономически индикатори за 2021 г.

Състояние на световната и европейската икономика в средата на 2020 г.

Ефектът от пандемията от новия коронавирус и наложените ограничителни мерки за борба с нея доведоха до рязко свиване на икономическата активност във всички водещи глобални икономики. Последователността на разпространение на заразата предопредели момента на началото на проявленията на кризата. В Китай БВП отчита спад от 6,8% на годишна основа още през първото тримесечие на 2020 г., като през второто тримесечие отново е постигнат ръст от 3,2% - темп, все още значително по-нисък от поддържаните през последните години от около и малко над 6%. През второто тримесечие Япония отчита спад на БВП от 9,9% спрямо същия период на 2019 г., на САЩ – 9,1%, а на Обединеното Кралство – с 21,7%. Европейската икономика забави своя растеж още през 2019 г., а влошаването на външната среда, особено в Китай и останалите азиатски страни, доведе до спад на БВП още през първото тримесечие на 2020 г. - за икономиката на еврозоната БВП спада с 3,2% спрямо първото тримесечие на 2019 г., а на ЕС като цяло – с 2,7%. През второто тримесечие БВП се свива на годишна база с 14,7% в еврозоната и с 13,9% в ЕС.

Избраният подход за справяне със здравния аспект на пандемията, както и структурните различия в отделните икономики преди кризата предпоставят различен по интензитет шок върху стопанската активност. В големите икономики голям спад на годишна основа отчитат Испания (22,1%), Франция (18,9%), Италия (17,7%), докато Германия, независимо от практически блокираното за повече от месец автомобилно производство, отчита спад от 11,3%. Като цяло, страните от Централна и Източна Европа отчитат по-малко свиване на БВП.

	Реален ръст на БВП					
	(годишно изменение спрямо същия период на предходната година)					
	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1	2020 Q2
ЕС - 27 страни	1,7	1,5	1,6	1,2	-2,7	-13,9
Еврозона	1,5	1,2	1,4	1,0	-3,2	-14,7
БЪЛГАРИЯ	3,8	3,5	3,2	3,1	2,4	-8,5
Германия	1,1	0,1	0,8	0,4	-2,2	-11,3

Източник: Евростат

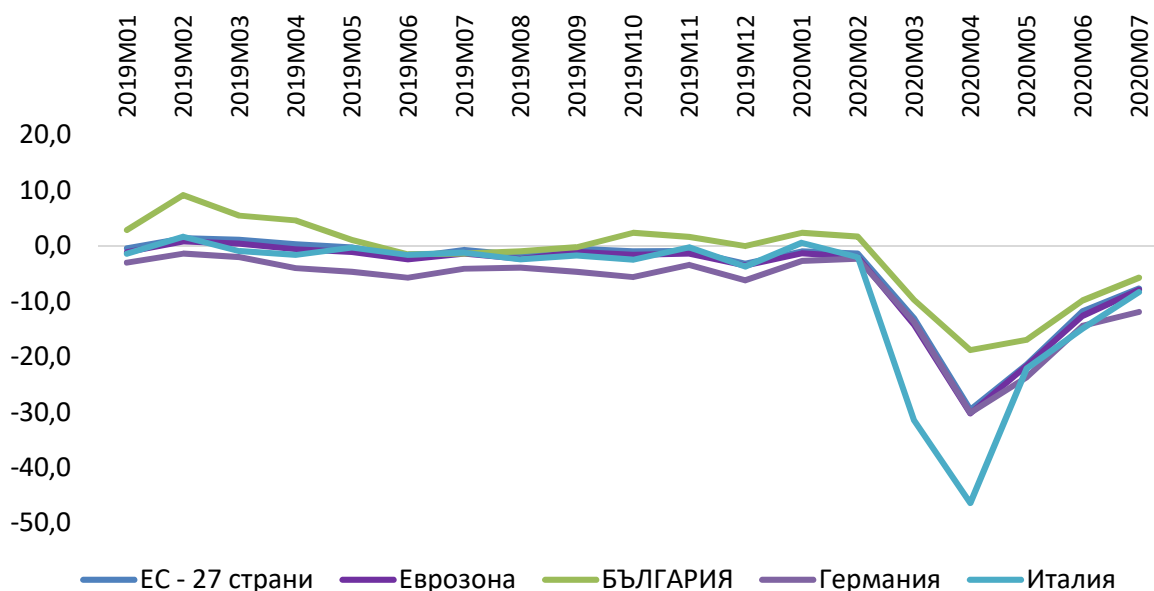
Броят на заетите лица в еврозоната през второто тримесечие спада с 3,1% спрямо същия период на 2019 г., а в икономиката на ЕС като цяло – с 2,9%. Броят на отработените часове обаче отчита значително по-голям спад – съответно с 16,6% и 13,8% - което може да се обясни с въведените в почти всички страни мерки за подкрепа за запазване на заетостта, независимо от намаленото натоварване на заетите лица в предприятията. Броят на заетите лица в ЕС намалява с над 6 млн. от началото на 2020 г., а коефициентът на безработица в ЕС достига 7,2% през юли, което е с 0,5 процентни пункта повече от нивото през юли 2019 г. Към този момент има основание да се

счита, че мерките за субсидиране на част от възнагражденията при запазване на заетостта дават резултат.

Спадът във външната търговия започва още през март, задълбочава се през април и май, а след юни се наблюдава отчетливо възстановяване. През април износът от ЕС към трети страни се свива с 28,2%, а в вносът - с 22,7%, като вътреобщностната търговия отбелязва спад от 32%. През май износът към трети страни спада с 29,7%, вносът – с 26,2%, а търговията в общия пазар на ЕС – с 27,3%. През юни и юли се отчитат нараствания на месечна основа, но все още търговските потоци остават с между 10 и 15% по-ниски от стойностите през същия период на 2019 г. За целия период от януари до юли 2020 г. търговията в рамките на ЕС се свива с 11,9%, износът за страни извън ЕС спада с 12,2%, а вносът – с 13,1% на годишна основа.

Индустриалното производство в ЕС и еврозоната отчита сходна динамика. Най-голям спад на годишна основа е отчетен през април, съответно 27,7% и 28,6%, като свиването през май също е значително - 20,1% за ЕС и 20,4% за еврозоната. Големите индустриални икономики, които са и водещите търговски партньори на България – Германия и Италия – отчитат по-голям от средния спад през април, съответно 29,3% и 43,4%. Във всеки от месеците май до юли промишленото производство нараства спрямо предходния месец, но темпът се забавя отчетливо през юли. По последни данни, през юли индексът на промишленото производство в еврозоната е със 7,7% по-нисък от стойността през юли 2019 г., в ЕС – със 7,3%, в Германия – с 11,6%, в Италия – с 8%, във Франция – с 8,1%, и т.н.

Графика: Индекс на промишленото производство (преработваща индустрия), промяна спрямо същия месец на предходната година

Източник: Евростат

Поведението на потребителите, измерено през динамиката на търговията на дребно, показва бързо възстановяване след първоначалното шоково свиване на продажбите. Оборотът в търговията на дребно в ЕС спада със 7% през март и 17,9% през април в сравнение със същите месеци на 2019 г. През май стойността е едва с 2,4% по-ниска от отчетената година по-рано, а

през юни и юли вече се отчита минимално нарастване на годишна основа. Спадът при потреблението на автомобилни горива обаче остава значителен – 13,4% през юни и 9,6% през юли – което е свързано с намалените пътувания зад граница и по-големия дял на служители, работещи от вкъщи. В целия период на кризата се отчита бързо нарастване на онлайн търговията, като през май ръстът на годишна основа доближава 39%; през юли ръстът спрямо същия месец на 2019 г. остава висок и е 19%.

Състояние и развитие на българската икономика до средата на 2020 г.

През 2019 г. брутният вътрешен продукт на България нараства в реално изражение с 3,4%, като за пета поредна година ръстът надхвърля 3%. В номинално изражение стойността му достига 118,7 млрд. лева, или с 8,2% по-висока от стойността през предходната година. Водещ фактор е крайното потребление, което нараства с 5,7% спрямо 2018 г., докато формирането на основен капитал отчита далеч по-скромен реален ръст от 2,2%. От средата на 2019 г. се наблюдава известно забавяне на реалния ръст на БВП до 3,2% и 3,1%, което в голяма степен се дължи на влошената външна среда и вече започнало забавяне на глобалната икономика.

Кризата, породена от глобалната пандемия, рязко промени динамиката на икономическата активност в българската икономика през месец март 2020 г. Трендът на относително висок реален растеж през последните няколко години допринесе за това България да е сред страните, в които през първото тримесечие има реален ръст на БВП на годишна основа от 2,4%. Ефектът на кризата бе отразен в основните макроикономически агрегати през второто тримесечие. Брутният вътрешен продукт отчита спад от 8,5% в реално изражение спрямо второто тримесечие на 2019 г. и от 10% спрямо първото тримесечие на 2020 г. Потреблението се запазва относително стабилно и дори отчита минимален реален ръст от 0,4% на годишна основа. Това е резултат от множество фактори, включително мерките за запазване на заетостта и нивото на заплатите в частния сектор, които предотвратяват рязък спад в доходите на домакинствата, както и на липсата на рестриктивни фискални мерки за свиване на колективното потребление от страна на правителството. Изключително високата несигурност на стопанската конюнктура очаквано доведоха до значителен спад от 14% на бруто капиталообразуването, като през разглежданото тримесечие този спад не можа да бъде предотвратен нито от публичната инвестиционна програма, нито от липсата на ограничителни мерки за строителните дейности. При външната търговия кризата въздейства както на значително свиване на износа на стоки и услуги, така и на вноса, като и двата показателя отчитат спад в реално изражение през второто тримесечие от съответно 19% и 19,1%.

През второто тримесечие на 2020 г. спрямо същото тримесечие на предходната година брутната добавена стойност се понижава със 7,6% в реално изражение. Същевременно, динамиката в различните икономически дейности е различна. Очаквано, в дейностите, пряко засегнати от ограничителните противоепидемични мерки, се отчита най-голям спад – със 17,7% в „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“ и 4,7% в „Култура, спорт и развлечения“; също висок спад има и в „Операции с недвижими имоти“ – с 3%. Свиването е по-слабо изразено в „Добивна промишленост; преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци“ – с 2,8%, и „Селско, горско и рибно

стопанство“ - с 0.8%. Същевременно, добавената стойност в строителството отчита нарастване с 1,2%, а в дейност „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ през второто тримесечие се отчита реален ръст от 3,8%.

Ефектът на кризата върху пазара на труда трябва да се разглежда в контекста на динамиката през предходните години. За периода 2013-2019 г. според наблюдението на работната сила¹ броят на заетите лица нарасна с над 298 хиляди, независимо от неблагоприятните демографски тенденции, като особено показателно е нарастването на броя на заетите във възрастовата група над 55 години. Коефициентът на заетост достигна най-високи исторически стойности през 2019 г., като във възрастовата група 15-64 г. той нараства с 10,6 процентни пункта между 2013 г. и 2019 г. до 70,1%, а във възрастовата група 20-64 г. – с 11,5 процентни пункта до 75%. Същевременно, броят на безработните лица спада от 436,3 хил. през 2013 г. до 142,8 хиляди през 2019 г., като коефициентът на безработица спада от 12,9% до 4,2%. Увеличеното търсене на труд вследствие на общото ускоряване на икономическата активност през последните години се отразява и в значително нарастване на разходите за труд. Средните месечни работни заплати нарастват с 39,5% между 2014 г. и 2018 г., а по предварителни данни през 2019 г. се отчита ръст от 12%. Сезонно изгладеният индекс на разходите за труд на работодателите достига 139 през четвъртото тримесечие на 2019 г. при базова стойност за 2016 г. от 100, като за последните шест години от последното тримесечие на 2013 г. нарастването е с близо 65%.

Началото на пандемията почти незабавно доведе до съкращаване на работни места и увеличаване на безработицата. По данни от Агенция по заетостта (АЗ), за шест седмици след въвеждането на извънредното положение в страната в бюрата по труда са регистрирани над 105 хил. нови безработни, като постъпилите на работа за същия период са едва 16 хиляди. За периода до края на май, новорегистрираните безработни надхвърлят постъпилите на работа с над 100 хил. Броят на регистрираните безработни в АЗ достига най-висока стойност от 295,5 хиляди лица през май, или с над 112 хил. повече спрямо същия месец на 2019 г. Отпадането на почти всички ограничителни мерки, както и началото на летният туристически сезон, допринасят в голяма степен за постепенното свиване на безработицата след месец юни, като през август броят им спада до 245,8 хил., като годишното увеличение спрямо същия месец на миналата година е малко над 73 хил. лица. Броят на заетите лица (според ЕСС 2010²) през второто тримесечие на 2020 г. е с около 123 хил. по-нисък от същото тримесечие на 2019 г. Почти изцяло свиването се дължи на намалена заетост в търговията, хотелиерството и ресторантьорството (с над 72 хил.) и промишлеността (с над 36 хил.), докато, независимо от кризата, в дейност „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ заетостта на годишна основа нараства с над 7 хил. лица; ръст се отчита и в здравеопазването и социалните дейности. По данни от краткосрочната статистика за заетостта и разходите за труд на НСИ, през юни 2020 г. броят на наетите лица е с около 70 хил. по-малък от февруари 2020 г., и с около 111 хил. по-малък от юни 2019 г., като приносът на отделните икономически дейности за промяната на броя на наетите е сходен.

¹НСИ, Наблюдение на работната сила

<https://www.nsi.bg/bg/content/3990/наблюдение-на-работната-сила>

²НСИ, Заетост и отработени човекочасове

<https://www.nsi.bg/bg/content/2262/заети-лица-национално-ниво>

Трябва да се има предвид, че почти незабавно след обявяване на извънредното положение бе приета мярка за субсидиране на заетостта (т.нар. мярка 60/40), като по последни данни към август в нея са били включени над 170 хил. заети лица. Несигурността относно бъдещите мерки за подкрепа на заетостта към този момент прави изключително трудно оценяването на пълния ефект на икономическата криза върху пазара на труда, още повече, че ключово условие за допустимост на действащата програма бе запазване на нивото на възнагражденията. Този фактор, както и по-значително по-малкия брой наети в сектора на туризма, където възнагражденията са по-ниски от средните за останалата част от пазара на труда, допринесоха за запазване на относително високия ръст на заплатите, като през юни 2020 г. средната заплата е с над 8,1% по-висока от същия месец на 2019 г. Същевременно, все още няма данни за други използвани подходи от работодателите за съкращаване на разходите за труд, като например неплатен отпуск на част от служителите. Според проведено кратко анкетно бизнес изследване от НСИ³, около 24,4% от предприятията са прибегнали до използване на неплатен отпуск от заетите през март и около 26,9% през април, докато през юли този дял е спаднал до 12,7%. Изследването обаче не дава информация за каква част от служителите и за какъв период от време в месеца е приложена тази мярка.

Данните от платежния баланс до юли сочат, че кризата се отразява във всички компоненти, формиращи текущата сметка. Стойността на износа на стоки за периода януари-юли спада със 7,3% спрямо същия период на 2019 г., докато вносът отчита значително по-голямо намаление с 13%; така търговският дефицит намалява от 1717 млн. евро за първите седем месеца на 2019 г. до 548 млн. евро през 2020 г. При услугите спадът за разглеждания период е далеч по-сериозен – 32,8% при износа и 29,4% при вноса спрямо 2019 г., като до голяма степен това се дължи на приходите от чуждестранни туристи, които спадат с 63%. Само за месец юли спадът в приходите от международен туризъм е 69%, или близо 485 млн. евро. В резултат салдото по услугите се влошава с 943 млн. евро за седемте месеца на годината, докато общото салдо по текущата сметка отчита минимално увеличение с 40 млн. евро, изцяло заради чувствителното свиване на търговския дефицит в резултат на намалението на стойността на внесените стоки.

Пандемията оказва изключително тежко влияние на международния туризъм. В първите месеци от средата на март основен фактор бяха ограничителните мерки в местата за настаняване и хранене, както и почти пълните забрани за пътувания през границите и практически спрени пътнически полети. Постепенното смекчаване на ограниченията пред социалния живот и пътуванията обаче остави редица преки и индиректни бариери пред международните пътувания, включително задължителна карантина при завръщане, изисквания за предварително тестване и др. под. Многократни са случаите на въвеждане на нови ограничения при пътуванията от и към определени страни, включително забрана или отмяна на полети, при това – влизащи в сила незабавно или с едва няколко дни предизвестие. Заедно с това, нагласите на част от потребителите в глобален и европейски план към безопасността и субективната оценка на здравните рискове се промениха. Всичко това изправя българския туристически бизнес пред огромно предизвикателство. През юни общият брой чужденци, посетили България, е със 75,2% по-нисък от броя през юни на 2019 г., а броят на тези, които са

³НСИ, Дейност и състояние на нефинансовите предприятия при условията на извънредно положение и последвалата епидемична обстановка

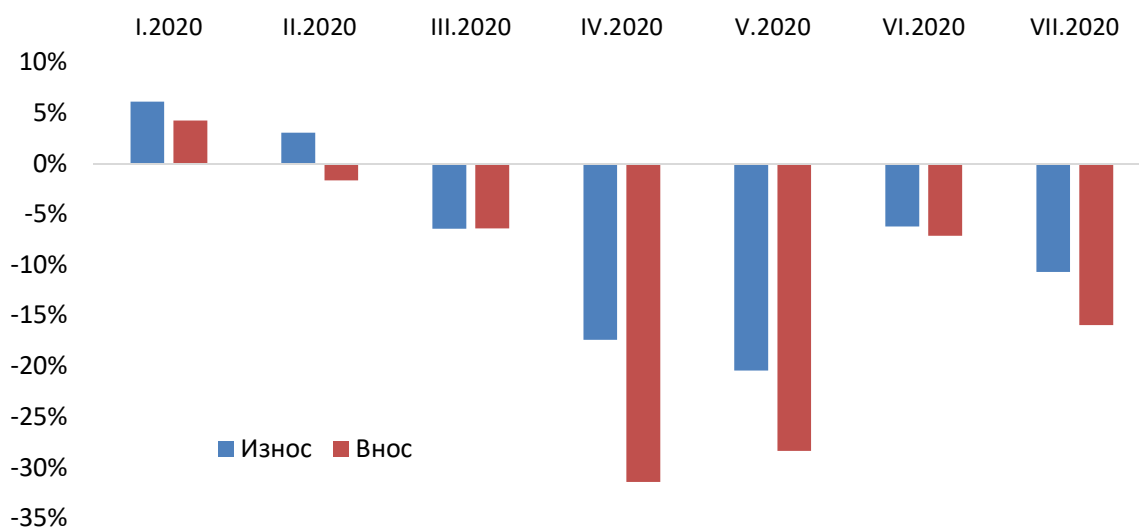
https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/ACT_NF2020-07_covid.pdf

посетили страната с цел почивка или екскурзия е спаднал с 94,6%. През юли се наблюдава известно подобрение, като спадът се свива до 66,1% общо за посетилите страната и 85,6% на тези с цел почивка.

Същевременно, пътуванията на българи в чужбина също отчитат сериозен спад – над 84% през май, и около 60% през юни и юли. По данни от платежния баланс, разходите на българи за пътувания зад граница в периода януари-август 2020 г. са с 510 млн. евро по-ниски от същия период на 2019 г., или спад от над 53%. Факторите, които действат ограничаващо на гражданите от други страни по отношение на пътуванията към България, въздействат и на българите при решенията за почивки и екскурзии – както за страни извън Европа, така към водещите дестинации като съседните Турция и Гърция.

Ефектът на кризата започва да въздейства на износа на стоки още през март, когато се отчита спад на годишна основа от 6,1%, последван от 17,4% през април и 20,4% през май. През юни започва отчетливо възстановяване и спадът на годишна основа се свива до 6,2%. За второто тримесечие на 2020 г. се отчита спад от 14,7% спрямо същия период на 2019 г., като износьт за ЕС спада с 13%, а за трети страни – със 17,8%. Динамиката по групи стоки е изключително разнопосочна, като например износьт на лекарства и козметика, на селскостопански продукти, на цимент и цветни метали отчита значителен ръст през целия период на кризата, за сметка на сериозен спад в износа на горива, мебели, облекла, машини и оборудване, включително автомобилни компоненти. Спадът при вноса е още по-рязък, като през април и май той достига съответно 31,4% и 28,4% спрямо същите месеци на 2019 г., а през юни започва свиване на годишния спад до стойност от 7,1%. За второто тримесечие спадът на вноса е 22,7%, като най-голям принос има намалелия внос – както заради свито потребление, така и заради значително намалели цени – на горива. Заедно с това, сериозен спад се отчита както при потребителските стоки за дълготрайна употреба (включително автомобили, обзавеждане, облекла), така и при инвестиционните стоки и суровините, които служат за междинно потребление на засегнатата от кризата експортно-ориентирана преработваща промишленост.

Графика: Годишни изменения на износа и вноса на стоки, по текущи цени

Източник: НСИ

Експортната насоченост на българската икономика обуславя и силната зависимост на активността в индустрията с външната среда. Независимо, че в България не бяха наложени ограничителни мерки в промишлените предприятия, внезапният шок в основните ни търговски партньори доведе до практическо блокиране на веригите на добавена стойност в редица отрасли на европейската икономика. Това от своя страна рязко сви търсенето на промишлена продукция на широк кръг предприятия в България. Общият индекс на индустриално производство започна да отбелязва спад на годишна основа още през март – 6,8%, но пълният ефект на глобалната криза се усети през април и май, когато спадът спрямо същите месеци на 2019 г. е съответно 15,9% и 16,1%. В преработващата промишленост свиването през април и май е съответно 18,8% и 16,9% на годишна основа. Ефектът от верижното спиране на дейността се проявява най-силно в автомобилната промишленост, където свиването на производството през април и май е 74% и 63% на годишна основа, както и в машиностроенето като цяло, където се отчита спад от 37,4% и 39,2%. През юни започва процес на възстановяване, като през юни и юли се отчита ръст в индекса спрямо предходния месец. Спадът на годишна основа се свива значително – до съответно 7,7% и 6% общо за индустрията през юни и юли, и 9,7% и 5,7% за преработващата промишленост.

Други краткосрочни бизнес индикатори очертават сходна динамика на въздействието на пандемията. В търговията на дребно се отчита значителен спад на годишна основа от 14,6% още през март, като свиването става още по-остро през април и май до 19,9% и 20,4%. Въпреки малко по-позитивните данни за юни и юли, годишните намаления остават значителни в почти всички категории, като изключение прави търговията по интернет, която отчита ръст. В сектора на услугите повечето дейности отчитат спад през второто тримесечие спрямо същия период на 2019 г., като очаквано най-голям е той при туроператорската дейност – с 94,6%, както и въздушния транспорт – с 64,1%. Голям спад се отчита и в рекламата и дейността по проучване на пазари – с над 30%, а транспортът като цяло се свива с 18,5% на годишна основа. Дейностите в областта на информационните и комуникационните технологии отбелязват ръст от 3,9% спрямо същото тримесечие на 2019 г., но това е сериозно забавяне след почти двуцифрения темп на растеж за предходните пет тримесечия.

Индексът на строителната продукция отбеляза рязък спад след месец март. Свиването през март достигна 13,8% на годишна основа, а през април и май – съответно 15,5% и 14%. През юни се наблюдават отчетливи признаци на възстановяване, като спадът спрямо същия месец на 2019 г. е ограничен до 2,2%, а през юли – до 3,9%. Доколкото през втората половина на 2019 г. сградното строителство отчита високи темпове на растеж, за сметка на продължаващо свиване в гражданското/инженерното строителство, то от началото на 2020 г. тенденцията се обръща, като спадът е по-силно изразен при сградното строителство.

Инвестиционната активност е ключов фактор за динамиката в строителството. Положителните тенденции в икономическия растеж, заетостта и доходите, както и все по-благоприятните условия за достъп до кредит обусловиха нарастването на интереса към ново строителство. През 2018 г. разгърнатата застроена площ по новоиздадени разрешения за строеж на жилища отбеляза ръст от 39% спрямо 2017 г., а на административни сгради – 130%. Още през 2019 г. бе отчетена корекция спрямо достигнатите върхови стойности, като площта в жилищни сгради по новите разрешения за строеж през 2019 г. спада с 8%, а в административните – с 59%. През първото тримесечие на 2020 г. тенденцията се запазва със спад на площта в разрешенията за

жилищни сгради с 21% и за административни с 5%. През второто тримесечие спадът при жилищните сгради е със сходна на предходното тримесечие стойност от 24%, но при административните достига 71%. Започнатото ново строителство е индикатор, който следва с известно забавяне динамиката на издадените разрешения за строеж. През 2019 г. започнатото строителство, според разгърнатата застроена площ, нараства с 8,4% при жилищните сгради, но спада с 39% при административните и близо 9% при другите сгради. Негативната динамика се запазва и в началото на 2020 г. още преди пандемията, като през първото тримесечие се отчита спад в започнатото ново строителство от 15% при жилищните и 84% при административните сгради. През второто тримесечие свиването на годишна основа не е толкова голямо – 14% при жилищните сгради и 10% при административните.

Текущ индикатор за бизнес климата е и динамиката на сделките с недвижими имоти, вписани от службите по вписванията към Агенцията по вписванията. За второто тримесечие на 2020 г. броят на продажбите общо за страната отчита спад от 28%, а броят на вписаните договорни ипотечи намалява с 27% спрямо същото тримесечие на 2019 г. По данни от Агенцията по вписванията, още през месец юни броят на продажбите почти достига нивата от предходната година (спад от 1%), като през юли се отчита нарастване с 2,6%, а през август – спад от 4,3% на годишна основа.

След март 2020 г. вземанията на търговските банки от нефинансовите предприятия постепенно забавят своя ръст на годишна основа до 1,8% през юли. До голяма степен това се дължи на номиналното свиване на ползвания овърдрафт, което е свързано с намалената нужда от оборотен капитал при рязкото свиване на стопанската активност. Размерът на кредита за нефинансови предприятия през юли са с 5,3% над стойността от юли 2019 г., като за дългосрочните кредити над 5 години увеличението е с 6,4%. Кредитът за домакинствата продължава да нараства с по-бързи темпове, макар също да се отчита забавяне на динамиката. По-рязка промяна през април и май бе отчетена при потребителските кредити, които дори се свиха в номинално изражение спрямо нивото от март, но това в голяма степен отразява затрудненията в търговията заради протиепидемичните ограничителни мерки, както и общото влошаване на потребителските нагласи непосредствено след средата на март. На годишна основа до юли, потребителският кредит е с 6,7% над стойността през юли 2019 г. Най-бързо продължава да нараства жилищният кредит, като независимо от кризата, към юли се отчита 12,7% ръст на годишна основа. Все пак, налице е отчетливо забавяне след отчитаните темпове на нарастване от 14-15% в последните месеци преди извънредното положение. Ключов фактор за динамиката на кредитната активност е въведената възможност за отсрочване на плащанията на задължения към банки (т.нар. „частен мораториум“). По данни на БНБ, към юли 2020 г. по този ред за разсрочени близо 7 млрд. лева задължения на нефинансови предприятия и близо 2,1 млрд. лева задължения на домакинства. Въздействието на мярката върху бизнеса и домакинствата е както по линия на намален натиск и непосредствена заплаха от неплатежоспособност в месеци на висока несигурност, така и чрез освобождаване на ликвиден ресурс, който може да се насочи към текущо потребление или да послужи като оборотен капитал в предприятията.

Рязкото влошаване на икономическата конюнктура допринася и за динамиката на потребителските цени. Още през март 2020 г. индексът на потребителските цени отчита спад с 0,6% спрямо февруари, като до юни се наблюдават последователни месечни отрицателни

стойности на месечните изменения. Към август 2020 г. цените са с 1,2% по-високи от август 2019 г. – при 4,1% ръст на годишна база към януари 2020 г. – докато спрямо декември 2019 г. ценовото равнище е с 0,5% по-ниско. Основен принос има намалението в цените на енергоносителите с 9,6% за последните 12 месеца, което отразява спадът на цената на суровия петрол с близо 50% на годишна основа за второто тримесечие на 2020 г. Спадът на цените на нехранителните стоки към август е 2,1% на годишна основа, а цените на хранителните стоки запазват относително висок ръст от 4,4% спрямо август 2019 г.

Прогноза за основни макроикономически индикатори през 2020 и 2021 г.

Високото ниво на неизвестност относно бъдещото развитие на пандемията, както и ефективността на различните алтернативни мерки за ограничаването на неблагоприятните здравни последици от нея, поставят стопанските агенти в среда на изключителна несигурност. В подобна ситуация прогнозирането на икономическите показатели дори в краткосрочен план е огромно предизвикателство. Редица международни и български институции в последните месеци публикуваха предвижданията си за проявленията и дълбочината на кризата, както и за модела и скоростта на очакваното възстановяване.

- ✓ В началото на септември, Европейската централна банка прогнозира спад в реалния БВП на годишна база в еврозоната от 8% през 2020, последван от ръст от 5% през 2021 г. и 3,2% през 2022. Инфлацията през 2020 г. ще достигне 0,3%, като ще се повиши до 1 и 1,3% през следващите две години. Инвестициите в основен капитал с очаква да спаднат с 12,3% през 2020 г. и да отчетат ръст от 6,3% през 2021 г. Безработицата в еврозоната се очаква да достигне 9,5% през 2021 г., или с 1,9 процентни пункта над нивото от 2019 г. Прогнозата е базирана на очакването, че бъдещи противоепидемични мерки, ако се наложат, ще бъдат значително по-меки от наложените през пролетта на 2020 г., а в средата на 2021 г. се намери медицинско решение на срещу болестта. Възстановяването ще започне от преработващата промишленост и някои услуги, докато други услуги, свързани с пътувания, развлечения, спорт и др. остават потиснати в рамките на прогнозния период. Прогнозата отчита действащите към момента фискални стимули и монетарни мерки за подкрепа на кредита, и не включва очаквания ефект от допълнителните разходи през Фонда за възстановяване и устойчивост на ЕС.
- ✓ В началото на юли Европейската комисия (ЕК) в лятната си икономическа прогноза предвижда спад на БВП от 8,3% в ЕС и 8,7% в еврозоната през 2020 г. и ръст от съответно 5,8% и 6,1% през 2021 г. Основната хипотеза в анализа е, че европейската икономика понася тежък удар през второто тримесечие на 2020 г., след което започва възстановяване, като инвестиционната активност с известно забавяне се активизира през 2021 г. Допълнителни рискове са както несигурността от бъдещите отношения с Обединеното Кралство, така и засилващата се тенденция за въвеждане на бариери пред свободната глобална търговия.
- ✓ В началото на октомври Международният валутен фонд (МВФ) публикува прогноза, според която БВП на световната икономика ще се свие с 4,4% през 2020 г., но още през 2021 г. ще бъде постигнат ръст от 5,2%. Прогнозата за Китай е за растеж от 1,9% на годишна основа още през 2020 г., като през 2021 г. възстановяването ще бъде изключително силно с ръст от 8,2%. Спадът в САЩ се очаква да бъде 4,3%, а ръстът през 2021 г. – 3,1%. За еврозоната се предвижда спад в БВП от 8,3% през 2020 г. и възстановяване с 5,2% през 2021 г.

Общото в прогнозите е, че те очертават дълбок, но краткотраен спад на икономическата активност през 2020 г. (основно дължащ се на спада през второто тримесечие), последван от относително бърз растеж през 2021 г. Те са базирани на допускането, че няма да има влошаване на здравните измервания на кризата, което ще е предпоставка да не се въвеждат нови строги ограничения в обществения живот, икономиката и пътуванията. Същевременно се приема, че монетарният и фискалният отговор на централните банки и правителствата ще предотвратят възникването на финансова или дългова криза в развитите икономики.

Очакванията за основните параметри в бъдещата траектория на българската икономика се базират на сходни хипотези, като се отчита и все по-дълбоката ѝ интеграция в европейската икономика. След началото на кризата са публикувани няколко прогнози⁴, като разминаванията в стойностите на ключови показатели може да се отдадат на различните данни, които са включени в анализа. През април МВФ прогнозира спад на БВП от 4% през 2020 г. и ръст от 6% през 2021 г., а през октомври ревизира очакванията си за спад от 4% през тази година и ръст на БВП от 4,1% през 2021 г. През юли, ЕК дава прогноза за икономически спад от 7% през 2020 г. и ръст от 5,3% през 2021 г.

Прогнозата на правителството от края на март, която е приложена към мотивите за внесената актуализация на държавния бюджет за 2020 г., залага на макроикономически сценарий с над 40% спад на цените на петрола през 2020 г. и свиване на БВП в ЕС с 4% на годишна основа. За България се предвижда реален спад на БВП от 3% през 2020 г. и инфлация близо до нула процента. Средният за годината спад на заетите се оценява на 2,1% (между 70 и 80 хиляди лица), а нивото на безработица се очаква да се покачи с около 2 процентни пункта спрямо 2019 г. до 6,2%. Прогнозата е базирана на хипотеза, че около 75% от потенциалния брой на съкратените работни места в засегнатите от кризата отрасли ще бъдат включени в мярката за субсидиране на заетостта (т.нар. „60/40“), а останалите 25% ще се трансформират в безработни. Износът на стоки за 2020 г. ще отчете спад от 13,3%, докато при услугите свиването ще е далеч по осезаемо с оглед рязкото ограничаване на пътуванията и туризма и ще достигне 25,7%.

Прогнозата на Българската народна банка (БНБ) е по-консервативна. Очакванията на БНБ са спад на БВП за 2020 г. от 5,5% и възстановяване през 2021 г. с 4%. Потреблението тази година ще се свие с 3%, а ръстът през 2021 г. ще е 2,6%. Инвестициите в основен капитал се очаква да се свият със 9,5% през 2020 г., а през 2021 г. ръстът от 8,2% ще е недостатъчен за възстановяване на предкризисните нива. Спадът при износа на стоки и услуги ще бъде 11% през 2020 г., докато растежът през 2021 г. ще е едва 6,9%.

Обобщавайки прогнозите на различни институции, както отчитайки последните данни за месечната динамика на ключови икономически показатели, публикувани до средата на септември, може да се формулира следният базов сценарий за развитие на българската икономика до края на 2020 г. и през 2021 г.

Прогноза за основни макроикономически показатели за България					
Годишни изменения	2017	2018	2019	2020*	2021*
БВП (реален растеж, %)	3,5	3,1	3,4	-5,0	5,0

⁴Във връзка с въведеното извънредно положение, Министерството на финансите не публикува пролетна макроикономическа прогноза и не изготви Средносрочна бюджетна прогноза за 2021-2023 г.

Заетост (промяна в броя заети, %)	1,8	-0,1	0,3	-2,5	1,2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) (%)	1,2	2,6	2,5	0,1	1,0
Коефициент на безработица (НРС) (%)	6,2	5,2	4,2	6,2	5,5
Вземания на банковия сектор от фирми (%)	3,7	7,7	5,9	1,0	4,0
Вземания на банковия сектор от домакинства (%)	6,1	11,2	9,8	6,0	7,0

Източник: ИПИ

Основна хипотеза е бързо, но частично възстановяване на голяма част от промишленото производство и част от услугите след дълбокия спад през второто тримесечие на 2020 г. още до края на тази години, и плавен растеж през 2021 г. Същевременно, част от услугите, включително транспорт, развлечения, туризъм и др. ще отчетат по-слабо възстановяване през втората половина на 2020 г. и бавен ръст през 2021 г. Мерките за подкрепа на заетостта, отсрочването на задължения към банковия сектор и различните мерки за директна помощ към бизнеса през 2020 г. ще предотвратят финансова криза в реалния сектор и рязко покачване на безработицата (за разлика от последиците от глобалната финансова криза от 2008-2009 г.). Развитието на този сценарий е при допускане, че както в България, така и в страните от ЕС, няма да се въвеждат тежки ограничителни мерки, подобни на приложените през пролетта на 2020 г.

При тези допускания може да се очаква спад на БВП през 2020 г. с до 5% и ръст през 2021 г. от 5%. Потреблението ще отчете по-слаб спад от 2 до 3% през тази година и ще нарасне с над 6% през 2021 г. Инвестициите в основен капитал ще се възстановяват с по-бавни темпове, като основен фактор за растеж през 2021 г. ще бъдат капиталовите разходи, финансирани със средства от ЕС по многогодишната финансова рамка за 2014-2020 г.

Потиснатото глобално търсене през 2020 г. ще оказва силен натиск върху цените на ключови международно търгуеми суровини и енергоизточници, което ще доведе до спад в средногодишната инфлация за 2020 г. до около нула или малко над нула процента, като през 2021 г. ръстът на цените също ще е относително бавен до около 1,5%.

Износът на стоки ще спадне с 9% през 2020 г., но през 2021 г. ще възстанови предкризисните стойности. Същата тенденция ще се наблюдава в голяма част от преработващата промишленост, особено в експортно-ориентираните предприятия. Износът на услуги ще се свие с между 25% и 30% през тази година, основно заради спада в приходите от международен туризъм с над 60%. През 2021 г. сценарият разглежда частично възстановяване на туризма, като посещенията и приходите ще останат на 20-25% по-ниски нива от отчетеното през предкризисната 2019 г.

Пазарът на труда ще е изправен пред предизвикателството за несигурното бъдеще на мерките за субсидиране на заетостта. Основната прогноза е за спад на броя на заетите през 2020 г. с около 2,5%, или около 80 хиляди средногодишно и постепенно възстановяване на половината от тази заетост (ръст от около 1,2%), или около 40 хиляди добавени работни места, през 2021 г. При по-неблагоприятен икономически сценарий, влошаване на външната конюнктура, политическа несигурност и забавяне или отменяне на фискалните мерки за подкрепа е възможно да не се наблюдава ръст на заетостта през 2021 г. Тенденцията за нарастване на средните възнаграждения ще се запази, макар и с леко забавяне на темповете в частния сектор до 4-5% през 2020 и 2021 г., докато има основания да се очаква по-значим ръст – вероятно над 10% през 2021 г. - на възнагражденията на заетите в общественния сектор.

Кредитирането ще забави темповете си на растеж, ускорени в последните три години. При начало на процеса на икономическо възстановяване и увеличаване на търсенето на труд още в края на 2020 г. и задържане на тенденцията през 2021 г., каквото е основното допускане зад разглеждания макроикономически сценарий, може да се очаква постепенно активизиране на кредита за домакинствата, особено за покупка на жилища. При бизнес кредитирането сериозен фактор ще бъде ефективността на схемите за държавни гаранции, въведени като антикризисна мярка. Политиката на основните централни банки, включително на ЕЦБ, ще запази ниските лихвени нива и през 2021 г.

При по-бързо възстановяване на вътрешното търсене и инвестициите във водещите икономики в ЕС, както и при по-бърз старт на мерки, финансирани с допълнително отпуснатите средства за кохезионна политика (индикативно около 650 млн. евро за България, които могат да бъдат разходвани още през 2021 г.), възстановяването през 2021 г. може да бъде по-бързо.

Макроикономически сценарий и икономиката на София

При така формулираните очаквания за краткосрочната динамика в европейската и националната икономика, прогнозата има няколко важни измерения в регионален аспект:

- ✓ Пазарът на труда в София е изключително динамичен, като от началото на февруари до 20 септември новорегистрираните безработни са около 36 хил., а започналите работни безработни – около 18 хил. Нетното увеличение на безработните е около 18% от общото отчетено за страната. Няколко фактора ще въздействат разнопосочно на бъдещата динамика на заетостта и доходите в столицата. От една страна, в София са концентрирани близо 90% от работните места в аутсорсинга на бизнес услуги и информационните технологии, които като цяло отчитат нарастване на заетостта независимо от пандемията;
- ✓ Заедно с това, столицата е в по-малко степен зависима от туризъм и преработваща промишленост, за сметка на централна администрация, образование, здравеопазване, финансови услуги, които са по-слабо засегнати от кризата. Същевременно, в столичния град са концентрирани изключително висок дял спортни, културни и развлекателни стопански дейности, както и организиране на обучения, събития и други прояви, които са силно ограничени дори след отпадане на директните забрани. Независимо от това, очакването е за минимален общ негативен ефект, изразен в загуба на работни места и нарастване на безработицата, още повече, че София отчита коефициент на безработица от 1,6% през 2019 г.
- ✓ Относително по-слабия ефект върху заетостта и доходите ще подкрепя покупките на стоки с дълготрайна употреба (включително автомобили) и недвижими имоти от страна на домакинствата и в известна степен – от бизнеса. При разглеждания сценарий за очаквани действия на банковия сектор кредитирането на домакинствата за покупка на жилища бързо ще възстанови темп на растеж през 2021 г., което ще подкрепя търсенето на имоти, включително новото строителство.

Икономиката на София и поглед към бюджета за 2021 г.

Във втората част на доклада се фокусираме върху икономиката на София, като разглеждаме в по-голям детайл текущото развитие и негативния ефект от пандемията през 2020 г. Анализирани

са и особености на бюджета на Столична община, като са изведени два сценария за развитието на общинските финанси през 2021 г. Базовият сценарий предвижда продължаване на пандемията, но при сравнително леки мерки – по подобие на лятото на 2020 г., докато по-негативният сценарий отчита евентуален ръст на броя на заразените и нови тежки мерки в рамките на следващата година – по подобие на мерките от пролетта на 2020 г.

Състояние на икономиката на София

Столична община приютава най-голямата икономика в страната. Според последните налични данни за 2018 г. обемът на икономиката на столицата достига 44,4 млрд. лв., или 40,4% от общия брутен вътрешен продукт на страната. В периода 2010-2018 г. дялът на икономиката на София е традиционно в рамките на около 40%, като по-отчетлив ръст се наблюдава именно през 2018 г. Преди 2010 г. този дял е чувствително по-нисък – 37-38% през 2007-2009 г. и дори 29-31% в периода 2002-2005 г. Като цяло, тенденцията е към концентрация на икономическата активност в София, но този процес е особено силен преди 2010 г. и по-умерен след 2010 г. Концентрацията на икономическа активност в София е подкрепена от постоянния приток на хора в столицата, която устойчиво увеличава своето население на фона на спада на населението в страната.

Ръстът на БВП на София е отчетлив след 2015 г. След години на нисък растеж в рамките на 1-2% (2012-2014 г.), икономиката на София расте номинално с 7-9% след 2015 г. През 2018 г. се наблюдава забързване на номиналния растеж, който достига 8,7% спрямо 7,2% за страната. Подобни са били най-вероятно и процесите през 2019 г., която също беше година на солиден икономически подем. По-неясна е динамиката в икономическата криза, настъпила в началото на 2020 г., но ако съдим по възстановяването на столичната икономика след предишната икономическа криза, много вероятно изглежда тя да се върне към растеж по-бързо от останалата част от страната.

Брутната добавена стойност в София достига 38,5 млрд. лв. през 2018 г. Икономиката на столицата е силно концентрирана в сектора на услугите. Над 34 млрд. лв. или 89% от добавената стойност на икономиката на София е в сектора на услугите. Това е и най-динамично развиващ се сектор в столицата, като неговият дял се е увеличил с над 10 процентни пункта за последните 10 години. Други 4,4 млрд. лв. или 11% от брутната добавена стойност в София се пада на индустрията. Селското стопанство има пренебрежим дял в икономиката на столицата.

2018 г.	БДС по икономически сектори, млн. лв.				БВП, млн. лв.
	Общо	Селско стопанство	Индустрия	Услуги	Общо
Общо за страната	95119	3698 (4%)	24522 (26%)	66898 (70%)	109695
София (столица)	38469	64 (0%)	4336 (11%)	34068 (89%)	44364
Дял на София спрямо България	40%	2%	18%	51%	40%

Източник: НСИ, ИПИ

Отнесено спрямо данните за страната, София допринася за 51% от брутната добавена стойност в услугите и 18% от тази в индустрията. Големият дял на услугите е очакван за столицата, като се води от концентрацията в търговията, транспорта и далекосъобщенията, административните и

професионални дейности, както и бурно развиващият се сектор на информационните технологии и услуги. По-ниският дял на индустрията в столицата се обяснява както с равномерно разпределение на индустриалното производство в страната и наличието на други силно индустриализирани райони, така и с териториалните особености на Столична община. Голя част от индустриалните терени в непосредствена близост до столицата на практика са в територията на съседни общини.

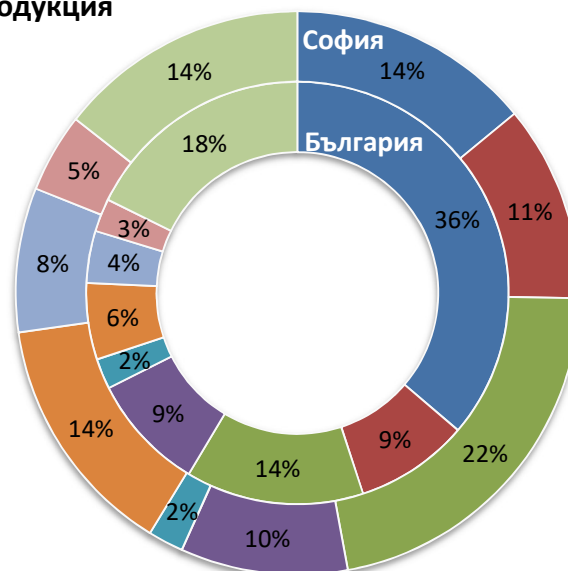
Профил на столичната икономика

През 2018 г. столичната икономика е произвела продукция за 67 млрд. лв., или 37% от общата продукция на нефинансовите предприятия в страната. Икономиката на София е силно доминирана от сектора на услугите, като в нея се концентрира произведената продукция на 59% от търговията на едро и дребно, 40% от транспорта, 93% от далекосъобщенията, 85% от информационните технологии и услуги, 72% от професионалните дейности и 66% от административните дейности в страната. В същото време преработващата промишленост в София носи около 14% от произведената продукция в промишлеността в страната.

Дял на секторите в произведената продукция

Столична община & България

- Преработваща промишленост
- Строителство
- Търговия
- Транспорт
- Хотели и ресторанти
- ИКТ
- Професионални дейности
- Административни дейности
- Други

Източник: НСИ, ИПИ

Развитието на произведената продукция в столицата ясно показва най-динамичните отрасли в последните години. За последните две години, за които има налични данни, произведената продукция в София се е увеличила с 11,4 млрд. лв. или с 21% (2018 спрямо 2016 г.). Този ръст е концентриран в търговията на едро и дребно – ръст от 2,2 млрд. лв. или с 18%, транспорт – ръст от 1 млрд. лв. или с 19%, професионални и административни услуги – ръст от 1,5 млрд. лв. или с 21%, преработваща промишленост – ръст от 1,6 млрд. лв. или с 22%, строителството – ръст от 1,7 млрд. лв. или с 29%, информационни технологии и услуги – ръст от 1,7 млрд. лв. или с 44% и операции с недвижими имоти – ръст от 900млн. лв. или с 52%.

Нефинансови предприятия в Столична община (данни за избрани сектори, които носят 90% от продукцията в столицата)	Произведена продукция (хил. лв., 2018 г.)	Ръст на продукцията (2016-2018 г.)

Общо за София	66 958 201	+21%
Преработваща промишленост	9 380 358	+22%
Строителство	7 560 048	+29%
Търговия	14 619 460	+18%
Транспорт	6 427 287	+19%
Хотели и ресторанти	1 368 168	+20%
Операции с недвижими имоти	2 774 031	+52%
Информационни и комуникационни технологии (ИКТ)	9 367 325	+25%
в т.ч. Информационни технологии и услуги	5 401 841	+44%
Професионални дейности	5 542 057	+16%
Административни дейности	3 037 529	+30%

Източник: НСИ, ИПИ

Динамика през последните две години е най-отчетлива в информационните технологии и услуги, които имат все по-важна роля за столичната икономика и постепенно започват да догонват по произведена продукция традиционни сектори като строителство и транспорт. Административните дейности също се развиват добре, което е провокирано от динамиката в аутсорсинга на бизнес и поддържащи услуги. Строителството и операциите с недвижими имоти също нарастват чувствително през последните две години, което отразява бума на имотния пазар в столицата. Важно е да се отбележи, че преработващата промишленост също бележи висок ръст, в резултат на развитието на индустрията в покрайнините на град София.

Развитие на пазара на труда в София

Икономическата активност на населението в трудоспособна възраст в София традиционно е над средната за страната. За 2019 г. коефициентът на икономическа активност в столицата е 77,7% спрямо 73,2% за страната. През последните две години (2018 и 2019 г.) в София се регистрира коефициент на икономическа активност над 77%, което надвишава нивата от предния пик (2008-2009 г.) и е своеобразен исторически рекорд за столицата. Икономическата активност при мъжете и жените в София е чувствително по-близка спрямо страната. Докато при мъжете се достига икономическата активност от 79,9% през 2019 г. (равно на нивото от 2009 г.), то при жените икономическата активност е 75,5%, което е чувствително над нивото от преди 10 години. Причината е в изпреварващото развитие на услугите, в т.ч. информационни технологии и аутсорсинг, което допринася за по-високата икономическа активност при жените.

Коефициентът на заетост в столицата достига 76,4% през 2019 г. спрямо 70,1% за страната. И по този показател София постига най-високите си нива от началото на прехода. В заетостта също се откроява по-малката разлика между мъже и жени спрямо страната – 78,4% при мъжете (74,1% за страната) и 74,5% при жените (66,0% за страната). Общият брой на заетите в столицата достига рекордни нива, като причината за този ръст е в постоянния приток на млади и квалифицирани кадри към столицата и икономическия подем пред последните 5-6 години.

Разбивката по сектори и динамиката на заетостта в София е представена с данни за 2018 г., тъй като все още липсват детайлни данни за 2019 г. Общият брой на наетите в столицата достига 751 хил. души през 2018 г., като техният брой нараства са близо 28 хил. в периода 2016-2018 г. За последните две години най-осезаем е ръстът в информационните технологии и услуги – с близо 10 хил. души, както и в професионалните и административни дейности – с близо 6 хил. души. В

другите сфери ръстът на наетите е сходен, като отново прави впечатление, че преработващата промишленост не отстъпва, а напротив – бие сектори като търговия и транспорт, както по динамика в наетите, така и в заплатите.

Наети по трудово и служебно правоотношение в София (данни за избрани сектори, в които работят над 90% от наетите)	Брой наети (2018 г.)	Ръст на наетите (2016-2018 г.)	Средна брутна месечна заплата (лв., 2018 г.)	Ръст на заплатите (%, 2016-2018 г.)
Общо за София	751 111	+27 821	1586	+22%
Преработваща промишленост	62 488	+2363	1368	+23%
Строителство	44 195	+1719	1116	+21%
Търговия	148 960	+2737	1478	+21%
Транспорт	50 472	+1088	1411	+19%
Хотели и ресторанти	32 137	+1437	755	+23%
Операции с недвижими имоти	11 458	+412	1346	+18%
ИКТ	79 050	+9174	3004	+20%
в т.ч. ИТ	52 309	+9687	3529	+17%
Финансови дейности	41 453	-59	2183	+16%
Професионални дейности	53 564	+3934	2002	+21%
Административни дейности	66 382	+2712	1087	+25%
Държавно управление	38 053	-45	1632	+18%
Образование	37 525	+729	1238	+19%
Здравеопазване и соц. работа	35 515	+139	1474	+23%

Източник: НСИ, ИПИ

Заплатите в Столична община са сред най-високите в страната, като отстъпват единствено на някои регионални центрове с концентрация на предприятия от енергетиката и добивната промишленост. През 2018 г. средната брутна месечна заплата в столицата достига 1586 лева, като бележи ръст от 22% през последните две години (2016-2018 г.). Стабилният ръст на заплатите в София остава в сила и през 2019 г. Разликите в заплатите между отделните икономически дейности обаче са доста значителни, като някои сфери чувствително изпреварват други.

Заплатите в секторите на информационните технологии и услуги достигат 3529 лв. през 2018 г. Също високи са възнагражденията във финансовите и професионалните дейности – съответно 2183 лв. и 2002 лв. през 2018 г. Най-ниски са заплатите в хотелиерството и ресторантьорството – 755 лева брутно месечно, като трябва да се отчита, че това е и секторът с най-голям дял на сива икономика. Динамиката за заплатите в столицата се запазва относително сходна между различните сфери, като прави впечатление, че сферите с най-високи заплати – информационните технологии и услуги и финансови дейности, отбелязват по-скромен ръст в периода 2016-2018 г.

Икономически подем и приходи в бюджета на Столична община

Структурата на местните финанси в България не обвързва директно общинските бюджети с големите приходоизточници в публичния сектор. Основните приходи от облагане на потреблението – постъпленията от ДДС и акцизи, както и основните приходи от преки данъци

върху доходите на физическите лица и печалбите на фирмите, не влизат в общинските бюджети (с някои дребни изключения, като патентните данъци например). От тази гледна точка, подем на икономиката и ръст на печалбите и доходите в столицата не означава автоматично повече приходи за Столична община. Повечето собствени приходи на местно ниво идват основно като вторичен (непряк) ефект на растежа и по-високите доходи – чрез ръст на имотния пазар, в т.ч. повече строителство и повече сделки с движимо и недвижимо имущество, или през ръст в туризма например.

Ключови за бюджета на София са приходите от имуществените данъци – основно облагане на недвижими имоти, превозни средства и сделки с имущество. Собствените приходи на Столична община достигат 703 млн. лв. през 2019 г. или ръст с 26% за последните пет години (2014-2019 г.). Близо 80% от собствените приходи през 2019 г. идват от имуществените данъци (335 млн. лв.) и таксата за битови отпадъци (224 млн. лв.). Значението на тези приходоизточници дори леко се покачва през последните години.

Собствени приходи на Столична община (хил. лв., 2015-2019 г.)	2015	2016	2017	2018	2019
	Изпълнение	Изпълнение	Изпълнение	Изпълнение	Изпълнение
<u>Общо данъчни приходи, в т.ч.</u>	256 704	283 739	307 299	342 705	341 531
д-к в/у недвижимите имоти	95 349	101 480	102 078	106 291	108 495
д-к в/у превозните средства	69 518	77 119	84 559	105 789	93 484*
д-к при придобиване на имущество по възм. начин	87 934	98 027	111 279	122 493	130 635
<u>Общо неданъчни приходи</u>	300 181	324 277	332 962	366 568	361 618
в т.ч. такса за битови отпадъци	175 989	198 424	194 469	211 282	223 967
Общо собствени приходи	556 885	608 016	640 262	709 274	703 150

Източник: НСИ, ИПИ

*По-ниските приходи от облагането на превозните средства през 2019 г. са резултат от промяна в облагането през 2019 г., която беше компенсирана с нови данъчни промени през 2020 г.

Имуществените данъци с най-голяма значение за столицата са облагането на недвижимите имоти (108 млн. лв. през 2019 г.), облагането на превозните средства (93 млн. лв. през 2019 г.) и облагането на сделките с имущество (131 млн. лв. през 2019 г.). Данните през последните пет години показват, че приходите от облагането на недвижимите имоти са сравнително постоянни и особено през последните три години имат съвсем малък ръст (средно по 2-3% на година). По различен начин стоят нещата при приходите от облагането на превозните средства, които бележат сериозен ръст в периода 2015-2018 г. (с над 10% на година). Макар при превозните средства да има спад през 2019 г., той се дължи на промени в облагането, които ефективно намалиха данъка върху автомобилите в София. Тази промяна беше компенсирана с промяна в облагането през 2020 г., като очакванията са тенденцията за ръст на приходите от облагане на превозни средства да се завърне.

Сравнението между приходите от облагане на недвижимото имущество и превозните средства показва, че докато преди пет години (2015 г.) приходите от облагане на превозните средства са над ¼ по-ниски от приходите от облагане на недвижимото имущество, то към 2018 г. двата данъка на практика носят равни приходи. Нещо повече, след като беше компенсиран ефектът

от по-ниското облагане на автомобилите през 2019 г., първоначалният бюджет на столицата за 2020 г. вече залага повече приходи от облагането на превозните средства спрямо това на недвижимите имоти.

Подобно развитие се наблюдава и при приходите от данъка върху придобиването на имущество по възмезден начин. Докато през 2015 г. облагането на сделките носи приходи които са с близо 10% по-малко от приходите от облагането на недвижимите имоти, то към 2019 г. разликата вече е чувствително в полза на облагането на сделките – приходите от данъка върху придобиване на имущество по възмезден начин са вече с 20% по-високи спрямо приходите от облагане на недвижимите имоти.

На практика, докато през 2015 г. облагането на недвижимите имоти носи най-много приходи в бюджета на столицата, то към 2020 г. най-вероятно вече е на трето място – след облагането на сделките и превозните средства. Тази тенденция се очаква да се запази и в следващите години, ако няма някаква промяна в облагането на имотите, включително в данъчната основа, районирането или в данъчната ставка. Към момента обаче такава не се предвижда.

Прегледът на собствените приходи на Столична община показва, че ключови за бюджета на столицата са състоянието и динамиката на имотния пазар и облагането на сделките с недвижимо имущество. От тази гледна точка, оставяйки настрана непосредствения бюджетен ефект от месеците на извънредното положение, в средносрочен план ще е ключов ефектът на кризата върху имотния пазар в столицата.

Ефект на коронавируса върху икономиката на София

Коронавирусът донесе безпрецедентен спад в икономиката на страната през второто тримесечие на 2020 г. Няма регион в България, който да не беше тежко засегнат от пандемията и в който да не се наблюдава сериозен ръст на безработицата. Разнообразната икономика на София, която е доминирана от услугите и в която преобладава работата в офис, беше своеобразен плюс за столицата в условията на извънредното положение, тъй като позволи голяма част от работната сила да премине към дистанционна работа. Някои от големите компании в сферата на информационните технологии и аутсорсинга вече обявиха запазване на този модел на работа поне до края на 2020 г.

Практически пълното блокиране на международните пътувания и липсата на чуждестранни туристи, както и тежките ограничения пред обичайния градски живот обаче оказаха своя отпечатък върху ключови сектори на столицата – транспорт, хотели и ресторанти, търговия на дребно бяха засегнати непосредствено от извънредното положение. Социалните сфери – здравеопазване, образование и социални услуги също понесоха тежък удар, който се пренесе директно или в по-малко приходи (например от такса за детски градини) или в по-високи разходи (например за здравни мерки и социални услуги) в бюджета на Столична община. В тази част се разглежда ефектът на коронавируса върху заетостта, туризма, строителната активност и сделките с недвижими имоти в столицата, както е поставен фокус върху ефектите за приходната част на бюджета.

Ефект върху заетостта

Ефектът на коронавируса и извънредното положение върху икономиката на София е най-непосредствено видим през данните за регистрираните безработни в бюрата по труда. В периода 2 март – 24 май 2020 г. броят на регистрираните в бюрата в труда в столицата нараства с 17 896 души. Това са 12 седмици, в които ясно се откроява ударът на коронавируса върху икономиката на София и неизменно се губят работни места.

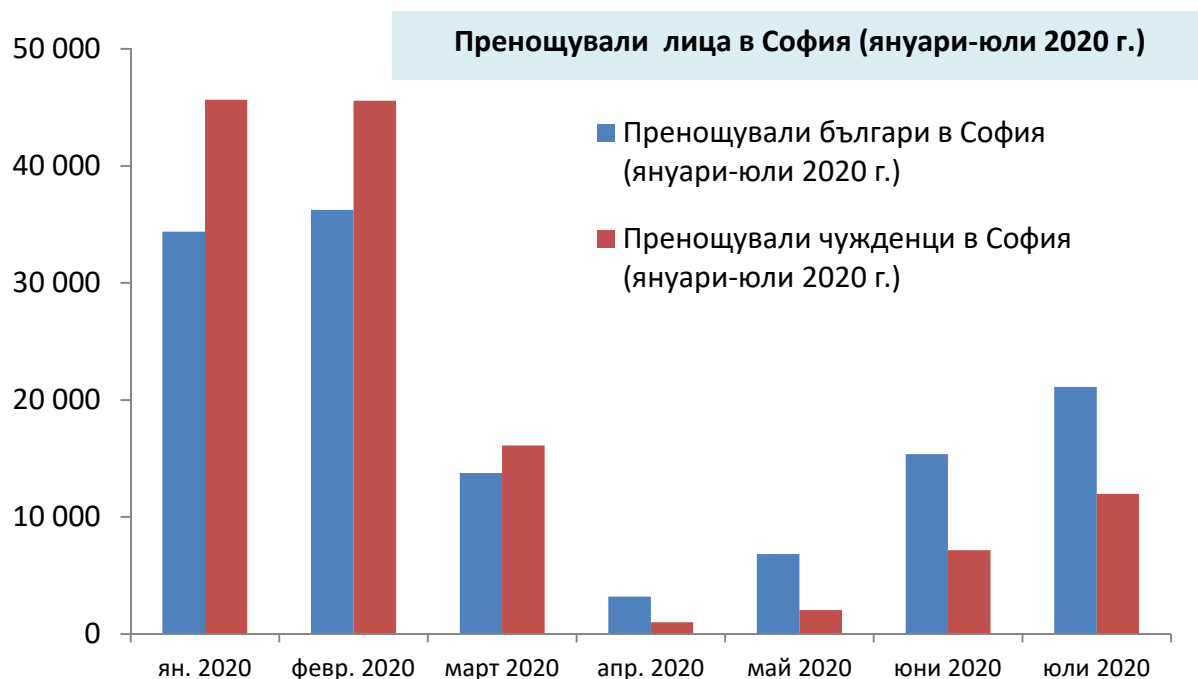
Източник: Агенцията по заетостта

Ефектът на коронавируса върху пазара на труда в столицата се вижда още от средата на месец март. В седмицата след обявяването на извънредното положение – това е седмицата 16-22 март, вече се отчита ръст на новорегистрираните безработни и спад в постъпилите на работа. В следващите седмици се наблюдава сериозно влошаване, като пикът се достига в седмицата 6-12 април, когато 4 955 души се регистрират в столичните бюра по труда, а едва 172 души постъпват на работа. Ситуацията се нормализира след средата на месец май, когато новорегистрираните безработни падат под границата от 1 000 души на седмица и се изравняват с постъпилите на работа.

В сравнителен план, ударът по заетостта в София е по-лек спрямо други райони в страната. Въпреки това, загубата на близо 18 хил. работни места ще даде своето отражение върху столичната икономика през 2020 г. Въпреки лекото възстановяване на работни места в края на лятото, този процес е все още плах и очакванията са по-продължителен период на възстановяване на пазара на труда. Загубените работни места едва ли ще бъдат възстановени преди втората половина на 2021 г., при това с уговорката, че няма нови тежки карантинни мерки в края на 2020 г. или началото на 2021 г.

Ефект върху туризма

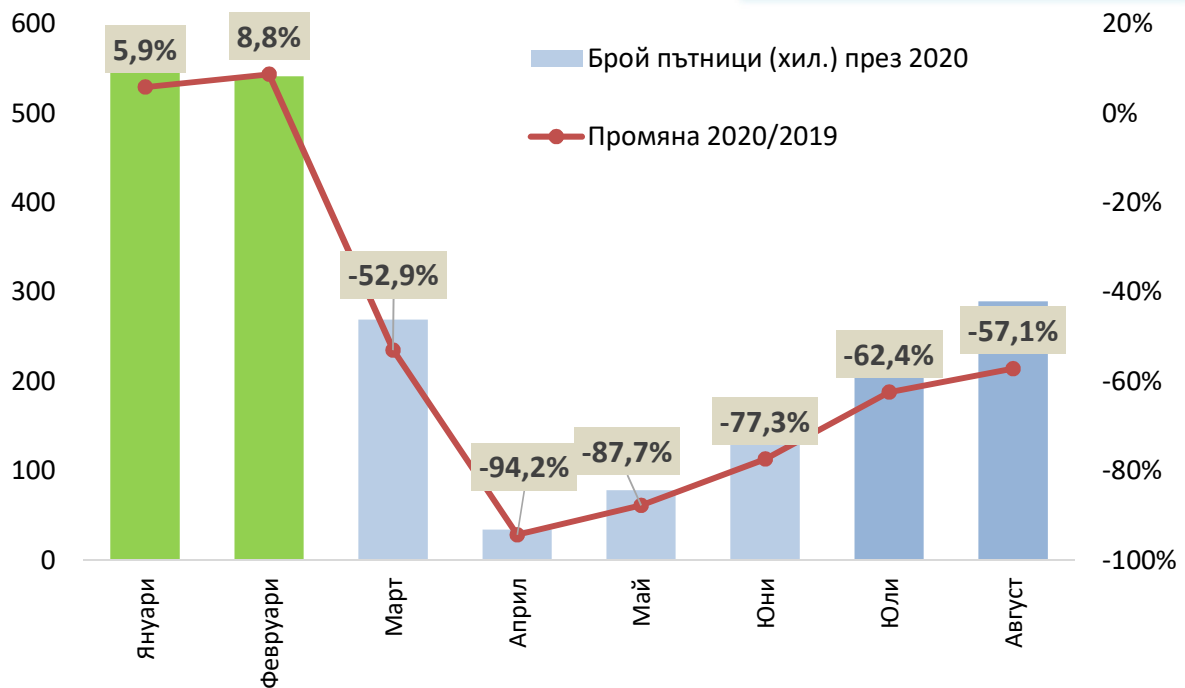
Негативният ефект на коронавируса върху икономиката на София е особено отчетливо видим и в туризма. Данните за пренощуващите лица и реализираните нощувки в столицата показват почти пълно зануляване в рамките на извънредното положение. През месеците януари и февруари пренощуващите лица в София са по над 80 хил. на месец, като близо 46 хил. от тях са чуждестранни граждани. През месец април, който е изцяло обхванат от извънредното положение, броят на пренощуващите лица в столицата е малко над 4 хил. души, като чуждестранните лица са под 1 000.

Източник: ЕСТИ

Един от ключовите фактори са въведените силно рестриктивни ограничения пред пътуванията зад граница в повечето европейски страни, както и практически пълното приземяване на гражданските полети на редица големи авиокомпаниии. Така например, по данни от Airports Council International, обслужените пътници на европейските летища през април и май са с 98% по-малко от същите месеци на 2019 г., като въпреки възстановяването на пътуванията, спадът през август е над 67% на годишна основа. По данни от Летище София, обслужените пътници спадат с над 94% през април и близо 88% през май, като след юни започва възстановяване; въпреки благоприятните тенденции, през август пътниците са с 57,1% по-малко от същия месец на 2019 г.

Пътници на Летище София

Източник: ИПИ, Летище София

Постепенно възстановяването на туризма през лятото на 2020 г. е добра новина, но трябва да се отчита, че то остава много далеч от обичайните нива за столицата. Традиционно през летните месеци, броят на пренощуващите лица в София е над 100 хил. души на месец, като близо 80 хил. са чужденци. На практика, през месец юли 2020 г. броят на чужденците остава около 8 пъти по-малко спрямо очакванията за лятото на 2020 г. отпреди коронавируса.

Към настоящият момент не можем да очакваме рязко възстановяване на пътуванията, особено на фона на нова вълна от случаи на заболявания в Европа. В базовия сценарий, който предвижда запазване на по-леките мерки, най-вероятно ще се наблюдава постепенно възстановяване на туризма, но все пак на нива далеч от обичайните. Това неизбежно ще повлияе на приходите от туристически данък, които обаче далеч не са основен приходоизточник за бюджета на Столична община.

Ефект върху строителната активност и сделките с имоти

Текущ индикатор за инвестиционна активност, потребителско доверие и очаквана динамика в строителството е броят на вписаните сделки с недвижими имоти в Агенцията по вписванията. За второто тримесечие на 2020 г. в покупко-продажбите в София са със 17% по-малко от същия период на 2019 г., но спадът е значително по-малък от средния за страната от 28%. Броят на договорните ипотечни кредити намалява с 15% (при 27% общо за страната), а на даренията и замените – съответно с 37% и 33%. По предварителни месечни данни от Агенцията по вписванията, през юли се отчита спад от 5,3% на годишна основа, а през август – близо 10%. Възможно обяснение е фактът, че спадът в София в месеците на тежките ограничителни мерки беше сравнително по-ограничен.

Положителните тенденции в икономическия растеж, заетостта и доходите, както и все по-благоприятните условия за достъп до кредит обусловиха нарастването на интереса към ново строителство в София. Столицата отчита ръст на годишна основа при издадените разрешения за строеж на жилища от 27% през 2017 г. и 69% през 2018 г. според разгърнатата застроена площ. При административните сгради динамиката е доста по-разнопосочна, като през 2017 г. се отчита спад от 29%, докато през 2018 г. – ръст от 178%. Инвестиционната активност в София допринася за 40% от площта в разрешенията за строеж на жилища в страната и 86% от тази в административните сгради през 2018 г. През 2019 г. се наблюдава спад в издадените разрешения с 15% при жилищните и 74% при административните сгради. През първото тримесечие на 2020 г. спадът в площта на разрешенията за нови жилищни сгради е 7%, но през второто тримесечие достига 42%. Започнатото ново строителство е индикатор, който следва с известно забавяне динамиката на издадените разрешения за строеж. През 2019 г. започнатото строителство на жилища според разгърнатата застроена площ нараства с 11% спрямо 2018 г.. Негативната динамика се запазва и в началото на 2020 г. още преди пандемията, като през първото тримесечие се отчита спад при жилищните сгради от 3% на годишна основа, който се задълбочава до на 26% през второто тримесечие.

Ефект на пандемията върху бюджета на Столична община

В края на месец април 2020 г. Столичният общински съвет прие актуализация на бюджета на Столична община, която отрази непосредствения ефект от коронавируса и извънредното положение върху финансите на столицата. Тази актуализация дава ясна картина за състоянието на приходната част на бюджета на столицата към края на месец април.

Актуализацията в приходната част се равнява на намаление на приходите с 23,4 млн. лв., като 12,1 млн. лв. е намалението на данъчните приходи и 11,3 млн. лв. на неданъчните приходи. Подолу са разгледани актуалните данни по основните данъци, като е отразена и направената актуализация. Важно е да се отбележи, че най-вероятно предстои втора актуализация на бюджета за 2020 г., която да отрази картината към края на лятото.

Данък върху недвижимите имоти

Данъкът върху недвижимите имоти не е променян през 2020 г., като в първоначалния бюджет са заложили 111,5 млн. лв. приходи или ръст от 3 млн. лв. (2,8%) спрямо отчета за 2019 г. Имайки предвид, че данъкът върху недвижимите имоти е годишен и не е директно обвързан с икономическите процеси (сделки, доходи и т.н.) е нормално ефектът на коронавируса да бъде временен и сравнително ограничен в рамките на цялата година. Това е и причината, въпреки временното изоставане в приходите от облагането на недвижимото имущество, този данък да не е засегнат от актуализацията на бюджета на Столична община от 30 април 2020 г.

Данните ясно показват, че въвеждането на извънредното положение води до сериозно изоставане в приходите спрямо предходната година – в рамките на близо 26 млн. лв. към април 2020 г. Следва обаче бързо наваксване в следващите месеци – изоставането към юли 2020 г. е от едва 1,5 млн. лв., като най-вероятно още към края на лятото ще бъде наваксано изоставането спрямо 2019 г. На практика към юли 2020 г. изпълнението на приходите от данък върху недвижимите имоти е 73,1% спрямо 75,9% към юли 2019 г. Имайки предвид постепенно възстановяване на икономиката и догонването в приходната част към средата на годината, то

можем да очакваме, че приходите от облагането на недвижимите имоти ще се изпълнят в нормални рамки и ще бъдат над отчетените приходи към края на 2019 г.

Данък върху превозните средства

Данъкът върху превозните средства в столицата беше увеличен през 2020 г., като промяната засегна както коефициента за мощност, така и екологичния компонент. В резултат на това в бюджета за 2020 г. са заложили приходи от 116 млн. лв. или с близо 23 млн. (24%) повече спрямо 2019 г. Облагането на превозните средства, подобно на недвижимото имущество, не е директно зависимо от икономическите процеси (сделки, доходи и т.н.) и ефектът на кризата е по-скоро в отлагане на плащанията с няколко месеца.

Към края на месец април 2020 г. приходите изостават с близо 17 млн. лв. спрямо тези от април 2019 г., което е резултат от силно занижените плащания към бюджетна на Столична община в дните на извънредното положение. Към края на месец юли 2020 г. се наблюдава възстановяване на приходите, които вече изпреварват с близо 5 млн. лв. приходите към юли 2019 г. Тук обаче са заложили приходи, които далеч изпреварват тези от 2019 г., което означава, че има още много за наваксване до края на 2020 г.

Актуализацията на бюджета на Столична община от 30 април 2020 г. ревизира с 3,5 млн. лв. надолу очакваните приходи от облагане на превозните средства. Данните показват, че към юли 2020 г. приходите от данък върху превозните средства са изпълнени на 66,5% спрямо първоначалния план и на 68,6% спрямо актуализацията, докато към юли 2019 г. изпълнението е било 70,1%. Макар постепенно да се достига изпълнението от 2019 г., следва да се отчете, че изпълнението към края на 2019 г. е малко над 90%.

Данък при придобиване на имущество по възмезден начин

Данъкът при придобиване на имущество по възмезден начин в столицата беше увеличен от 2,5% на 3% през 2020 г. С тази стъпка на практика данъкът е вече на максимумадопустим по закон. В резултат на това в бюджета за 2020 г. са заложили приходи от 156 млн. лв. или с над 25 млн. (19,4%) повече спрямо 2019 г. Облагането на сделките с имущество са обвързани пряко с икономическата активност – основно сделки с имоти, което прави приходите от този данък по-волатилни при рязка промяна в икономическата среда. Докато при облагането на имуществото се наблюдава по-скоро отлагане на приходи в периода на извънредното положение, то при сделките има в по-малка степен отлагане на плащания и по-сериозен реален ефект от пропуснати приходи от липсата на сделки.

В първите три месеца на 2020 г. приходите от облагането на сделките чувствително изпреварват приходите от 2019 г., което е спрямо очакванията от повишената ставка. Към края на март 2020 г. вече има превишение с над 7 млн. лв. спрямо март 2019 г. В месеци на извънредното положение има известно изоставане в приходите, но кумулативно те все пак се запазват на нива над тези от 2019 г. Въпреки това, реално има изоставане спрямо плана за 2020 г., което за разлика от данъка върху имотите, трудно може да бъде компенсирано.

Актуализацията на бюджета на Столична община от 30 април 2020 г. ревизира с 8 млн. лв. надолу очакваните приходи от облагане на сделките, което отразява ефекта на занижената икономическа активност след обявяване на извънредното положение. Към юли 2020 г.

приходите от облагането на сделките са с 6 млн. лв. над тези от юли 2019 г., като изпълнението е 46% спрямо първоначалния план и на 48,5% спрямо актуализацията на бюджета. За сравнение към юли 2019 г. е било също в рамките на 48,5% спрямо уточнения бюджет.

Туристически данък, патентен данък и данък върху такситата

В бюджета на столицата за 2020 г. са заложили над 7 млн. лв. приходи от патентен данък и данък върху такситата, както и 3 млн. лв. от туристически данък. И при двете групи данъци е заложен ръст на приходите спрямо 2019 г., съответно с 500 хил. лв. и 600 хил. лв. през 2020 г. Актуализацията на бюджета на столицата от края на април 2020 г. не засегна приходите от патентни данъци и облагането на такситата, но ревизира надолу с 600 хил. лв. приходите от туристически данък.

Приходите на Столична община към юли 2020 г. показват изоставане и при двете групи данъци – с около 1 млн. лв. за патентен данък и данък върху такситата и с около 650 хил. лв. при туристическия данък. Най-вероятно и при двата данъка ще се запази неизпълнение, дори спрямо актуализацията, тъй като липсата на туристи и ограниченията пред движението в месеците на карантина трудно могат да бъдат наваксани до края на 2020 г.

Ефект върху неданъчните приходи

Ефектът на коронавируса е осезаем върху неданъчните приходи на столицата, като актуализацията от април 2020 г. намали неданъчните приходи с 11,3 млн. лв. Големият ефект е в общинските такси, които са намалени с близо 10 млн. лв. Най-голямо е свиването при таксата за ползване на детски ясли и градини – 3,9 млн. лв., което е обяснимо с факта, че те бяха затворени и няма как приходите да бъдат компенсирани до края на годината. Заложен е и спад от 2,6 млн. от такси за битови отпадъци, 2 млн. лв. от такси за технически услуги и 1,4 млн. лв. от тротоарно право. Последното е директно обвързано и с мерките на Столична община за облекчаване на търговците, засегнати от пандемията.

В общия случай това са ефекти върху бюджета, които много трудно биха би компенсирани, дори и при пълно отпушване на икономическата активност. Пропуснатите такси за детски градини или за тротоарно право в дадени месеци директно тежат като пропуснати ползи за бюджета на столицата. Евентуално повторение на карантината върху стопанския живот най-вероятно би повторила тези ефекти.

Данните към юли 2020 г. показват сериозно изоставане в неданъчните приходи – близо 30 млн. лв. по-малко спрямо 2019 г. Сериозен спад се наблюдава в продажбата на нефинансови активи – над 9 млн. лв. по-малко приходи спрямо 2019 г. само от това перо. Това изоставане в неданъчните приходи най-вероятно ще е в основата на задаващата се втора актуализация на бюджета на Столична община за 2020 г.

Сценарии за бюджета на Столична община за 2021 г.

Изготвянето на бюджет на Столична община за 2021 г. ще е предизвикателство поради няколко причини. На първо място е липсата на разработена детайлна макроикономическа рамка за 2021 г. на национално ниво (виж по-горе). На второ място е неяснотата около изпълнението на

бюджета за 2020 г. и евентуалната нужда от втора актуализация в края на годината. На трето място е поради неяснотата от развитието на пандемията и опасността от нова серия карантинни мерки върху стопанския живот.

На фона на всичко това е разумно да се разгледат поне два сценария. И двата сценария са в условията на продължаваща пандемия от коронавирус. Не се разглеждат крайни варианти, като 1) изчезване на вируса, бързо достигане до ефективно медицинско решение и връщане към напълно към нормален живот и 2) много тежки карантинни мерки, в т.ч. забрани за дейност в индустрията и ограничения пред работната сила. Двата сценария са наречени за илюстрация „лято 2020“ и „пролет 2020“, като първият е базовия сценарий при запазване на текущите по-леки мерки, а вторият е по-тежкия при връщане на рестриктивните мерки от март/април 2020 г.

Сценарий „лято 2020“ – леки мерки, без строги ограничения на стопанската активност

Базовият сценарий предвижда ситуацията с коронавируса да продължи и през 2021 г., но без да се налага нова карантина на стопанския живот. Това е сценарий „лято 2020“, тъй като през лятото на текущата година вирусът беше активен – реално имаше отчетлива вълна от заболявания, но не бяха наложени строги карантинни мерки върху стопанския живот. На практика липсваха икономически дейности, които да са напълно ограничени – заведенията също функционираха, макар и при някои ограничения в капацитета.

Въпреки това, коронавирусът продължава да оказва своя ефект върху стопанския живот, поради ръст на безработицата и свиване на доходите на директно засегнатите, поради страх и въздържане у потребителите за някои дейности, както и поради пренесен ефект върху определени сектори от ограничените пътувания и сериозната липса на туристи. Този ефект е особено видим и в столицата, като липсата на обичайния поток от туристи оказва негативен ефект върху хотели и ресторанти, транспорт и различни търговски обекти.

В сценарий „лято 2020“ очакванията са за ограничен (минимален) ефект върху бюджета на столицата за 2021 г. Големите приходоизточници в бюджета на Столична община – облагането на имуществото и такса битови отпадъци, не биха били тежко ударени при по-леки мерки и липса на нови ограничения пред стопанския живот. Ключови ще бъдат евентуалните ограничения върху детските ясли и градини, които също имат директен негативен ефект върху общинските приходи. При запазване на статуквото, тоест без да бъдат затваряне детски гради и училища, очакването е тези приходи да се изпълнят в нормални рамки.

Големият въпрос при подобен лек вариант е какво ще се случи с имотния пазар и какво ще е съответното изпълнение на приходите от облагането на сделките в столицата. При по-бързо възстановяване на икономическия растеж през 2021 г. може да се очаква отчетлив спад в безработицата и връщане към по-бързите темпове на нарастване на заплатите. Повишените очаквания ще доведат и до активизиране на имотния пазар, както и на покупката на стоки за дълготрайна употреба, сред които са превозните средства.

Поведението на банковия сектор по отношение на активизиране на кредитирането ще допринесе благоприятно чрез улеснения достъп до финансиране. Дори и да не се достигне до ръст на приходите като предходни години – често над 10% ръст за година, то очакването е

приходите от облагането на сделките да продължат възходящата си тенденция, още повече, че и пълният ефект от по-високата данъчна ставка би се разгърнал – при липса на карантина през 2020 г. спрямо 2019 г.

В този сценарий очакваме ограничен ефект върху бюджета на столицата – основно по линия на по-нисък ръст в основните данъци, в т.ч. върху сделките, и евентуално по-ниски приходи от туристически данък и такса тротоарно право, които зависят от притока на чужденци и интензивността на социалния живот в столицата.

Сценарий „пролет 2020” – строги мерки, с ограничения на стопанската активност

Негативният сценарий предвижда своеобразно повторение на мерките тип „пролет 2020” и през следващата година. Този сценарий включва по-сериозни ограничения, в т.ч. временно затваряне на училища и детски градини, затваряне на хотели и ресторанти, ограничения пред придвижването и нов удар върху пазара на труда.

Реалистично е в този сценарий да се очаква сходен отговор на държавата и на Столична община по отношение на определени данъчни плащания – отлагане на вноски по имуществените данъци, облекчения и/или отлагания на плащания за общински наеми и различни такси (тротоарно право) и т.н. Най-вероятно тези мерки ще бъдат бързо повторно приложени при нова ситуация, а нищо чудно да се разглеждат и идеи за допълнителни облекчения, стъпвайки на опита от пролетта на 2020 г.

В този сценарий може да се очаква отлагане на плащания и изоставане на приходите от имуществените данъци към момента на евентуалната карантина. Характеристиките на тези данъци обаче, както и опитът от 2019 г., показват, че приходите ще бъдат в голяма степен наваксани в месеците след стопирането на стопанската активност. По-сериозен би бил отново ефектът върху данъкът за придобиване на имущество по възмезден начин, който би пострадал от по-малкото сделки в условията на по-тежки мерки.

Сериозен негативен ефект би имало и в неданъчните приходи, в т.ч. общинските такси. Евентуално карантина, в т.ч. затваряне на училища и детски градини и на хотели и ресторанти, би имало директен ефект върху приходите от такса за ползване на детски градини, както и върху приходите от тротоарно право и наеми – при очаквани облекчаващи мерки на Столична община. В този сценарий трудно би се отчел значим ръст на приходите в бюджета спрямо текущата 2020 г.